

1981/82:66

Måndagen den 25 januari

Kl. 13.00

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 15 innevarande månad.

2 § Svar på interpellation 1981/82:101 om remissbehandling av socialstyrelsens förslag om metadonbehandling

Anf. 1 Socialministern KARIN SÖDER:

Fru talman! Blenda Littmarck har frågat mig om jag har för avsikt att sända socialstyrelsens förslag om metadonbehandling på remiss och i så fall till vilka.

Metadon är ett godkänt läkemedel som är klassat som narkotiskt medel. Enligt 6 § 2 mom. narkotikaförordningen får ett narkotiskt läkemedel förordnas av bl. a. läkare. I 3 § allmänna läkarinstruktionen stadgas bl. a. att det åligger läkare att i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet meddela patienten den behandling som patientens tillstånd fordrar och vid förordnande av läkemedel iaktta vad socialstyrelsen föreskrivit härom. Socialstyrelsen har i receptkungörelsen (MF 1965:100) föreskrivit bl. a. att narkotiska läkemedel skall förordnas med största försiktighet. Till ytterligare ledning för de läkare som behandlar opiatmissbrukare med metadon har socialstyrelsen meddelat särskilda föreskrifter om metadonbehandling (MF 1972:28). En försöksverksamhet med metadonbehandling pågår sedan 1967 vid Ulleråkers sjukhus.

Socialstyrelsen har med skrivelse den 22 juli 1981 till regeringen överlämnat rapporten Underhållsbehandling med metadon – svenska erfarenheter i nordisk och internationell jämförelse. I rapporten föreslås att metadonbehandling skall drivas som en reguljär regionsjukvårdsverksamhet centraliserad till en plats i landet. Behandlingen skall inledas vid Ulleråkers sjukhus i Uppsala och inte omfatta fler än 150–200 klienter. Nytt ställningstagande till metadonprogrammets fortsättning skall enligt rapporten ske efter en femårsperiod. I rapporten föreslås att socialstyrelsens

Måndagen den
25 januari 1982

*Om remissbehand-
ling av socialsty-
relsens förslag
om metadonbe-
handling*

föreskrifter om förordnande av narkotiskt läkemedel i vissa fall (MF 1972:28) upphävs och ersätts av en ny författning.

Regeringen beslöt den 10 december 1981 att överlämna rapporten till socialdepartementets sjukvårdsdelegation. I sjukvårdsdelegationen ingår företrädare för berörda departement, socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, universitets- och högskoleämbetet, Landstingsförbundet, sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut samt de fackliga organisationerna. Sjukvårdsdelegationen har övertagit de uppgifter som tidigare låg på centrala regionsjukvårdsnämnden. I rapporten lämnas förslag att metadonbehandling skall bli en reguljär regionsjukvårdsverksamhet. Det ankommer på sjukvårdsdelegationen att yttra sig om detta. Rapporten och dess förslag anmäldes vid sjukvårdsdelegationens sammanträde den 18 november 1981. Inom delegationen uttrycktes stöd för att verksamheten med metadonbehandling vid Ulleråkers sjukhus bör fortsätta under i första hand tre år enligt den principiella inriktning som föreslås i rapporten. Därvid bör omfattningen av verksamheten begränsas till högst 150 patienter. Upptagningsområdet bör vara hela landet. Socialstyrelsen bör följa verksamheten och utvärdera denna i slutet av treårsperioden.

Rikspolischefen har vid överläggningar i socialdepartementet förklarat att han delar de synpunkter som redovisats från sjukvårdsdelegationen.

I årets budgetproposition har jag anmält att jag delar uppfattningen att verksamheten med metadonbehandling bör fortsätta vid Ulleråkers sjukhus under i första hand tre år. Omfattningen av verksamheten bör begränsas till 150 patienter. Upptagningsområdet bör vara hela landet. Verksamheten bör utvärderas och resultat föreligga i slutet av treårsperioden. Mot bakgrund av de erfarenheter som då framkommit bör en ny prövning ske av verksamheten.

Sjukvårdsdelegationen skall vid sitt sammanträde i februari i år åter behandla metadonfrågan.

Sedan socialstyrelsen överlämnade sin rapport har debatten om metadon varit intensiv. Till socialdepartementet har inkommit flera skrivelser om metadon som uttrycker såväl positiv som negativ inställning till metadon. Bakom dessa skrivelser står olika organisationer, behandlare, missbrukare och anhöriga till missbrukare. I november månad hade jag också besök av ett tjugotal behandlare som representerade olika typer av drogfria behandlingsenheter i hela landet. Vid en annan uppvakning presenterade ett antal läkare verksamma inom narkomanvården sin uppfattning om metadon. Även dessa synpunkter kommer givetvis att beaktas vid delegationens bedömning av den fortsatta verksamheten.

Blenda Litmarck frågar om jag skall sända socialstyrelsens rapport om metadon på remiss.

Genom ett yttrande från sjukvårdsdelegationen får socialdepartementet och socialstyrelsen en samlad uppfattning från huvudmän, myndigheter och fackliga organisationer om den fortsatta verksamheten. Det finns därför enligt min mening ingen anledning att därutöver i särskild ordning remissbehandla denna rapport.

Anf. 2 BLENDA LITTMARCK (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret.

Det blev en liten kollision när det gällde tiderna. Jag hade bara läst rapporten från socialstyrelsen när jag framställde interpellationen, men samma dag kom socialministerns eget uttalande, som i någon mån lugnade mig och på sätt och vis gjorde min fråga överflödig – men då var det så dags.

Vad som skrämmer mig – eftersom ingenting direkt talar mot det – är förslaget att metadonbehandling skall bli en reguljär regionsjukvårdsverksamhet. Jag ser då med skräck hur denna behandling kan komma att spridas till flera ställen. Men nu säger statsrådet att verksamheten skall fortsätta under i första hand tre år, att den begränsas till 150 patienter och att en ny utvärdering skall ske. Däremot har statsrådet inte sagt någonting om huruvida det är hennes uppfattning att metadonbehandling under den tiden skall inarbetas som en reguljär regionsjukvårdsverksamhet, och det är det som jag är rädd för.

Vi försöker nu på alla fronter att hitta lösningar på narkotikafrågan, och denna verksamhet är bara en liten del i det hela. Det kan inte förnekas att behandlingen har gjort nytta för sådana som har varit opiatmissbrukare mycket länge och för vilka alternativen har varit helt katastrofala. Men min personliga uppfattning är att man under de här tre åren skulle ha försökt göra en avveckling av detta projekt, bl. a. därför att det inte helt begränsar sig till Ulleråker. Professor Gunne berättar ju själv att det finns ett tjugotal läkare ute i landet som använder metadonbehandling. Det är inte något effektivt medel för att få ner narkotikamissbruket i landet.

Den direkta frågan gällde – eftersom vi i dag inte skall prata om metadonets vara eller inte vara – om socialstyrelsens förslag om metadonbehandling skulle sändas på remiss. Socialministern säger att hon anser att det räcker att man får en samlad uppfattning från huvudmän, myndigheter och fackliga organisationer om den fortsatta verksamheten. Samtidigt talar hon om upprördheten hos andra som håller på med denna fråga. Hon har fått besök av organisationer, behandlare, missbrukare och anhöriga till missbrukare. Det visar mer än någonting annat hur viktigt det hade varit att rapporten hade gått ut på remiss.

Men våra olika ställningstaganden har, som sagt, kolliderat i tiden, och jag hoppas bara att det blir en ny prövning och en ordentlig utvärdering när detta begränsade projekt fortsätter de närmaste tre åren.

Anf. 3 Socialministern KARIN SÖDER:

Fru talman! Det är ju helt riktigt som Blenda Littmarck här har poängterat, att metadonbehandlingen är en mycket liten del av narkomanvården. Det är en behandlingsform som har använts för de klienter där ingenting annat har hjälpt, och därför har det varit viktigt för oss att få ett något bättre underlag för en utvärdering än vad vi hade med den rapport som förelåg. Det är detta som är bakgrunden till den hantering som har ägt rum på socialdepartementet, och jag uppfattar inte heller Blenda Littmarcks inlägg

Måndagen den
25 januari 1982

*Om remissbehand-
ling av socialsty-
relsens förslag
om metadonbe-
handling*

som någon allvarlig kritik mot detta. Jag poängterade också i svaret att utvärderingen av den treåriga vidare försöksverksamheten skall påbörjas i god tid innan försöksperioden är avslutad. Det är oerhört viktigt att vi får klarhet i hur rehabiliteringsarbetet fortskrider och vad som blir resultatet på lång sikt för de patienter som det här är fråga om.

När det gäller de 20 klienter som har fått förskrivning på annat sätt är ju avsikten – vilket också föreslås i rapporten – att all förskrivning skall ske genom Ulleråker och att någon förskrivning därutöver fortsättningsvis inte skall få äga rum. Dessa 20 personer är enligt vad jag vet patienter som haft den här förskrivningen under en relativt lång tid.

Det är angeläget att vi verkligen får effekten av metadonprogrammet på narkomanvården i en vetenskaplig belysning. Det finns olika delar utöver dem jag tidigare har nämnt som vi behöver få ytterligare belysta, och det är t. ex. motivationsarbetet för att få in heroinmissbrukare i en drogfri behandling. Sådant behöver vi veta mera om.

Jag vill, fru talman, avsluta med att säga att arbetet med att bota och rehabilitera narkotikamissbrukare naturligtvis måste pågå på en mycket bred front och på många olika sätt, anpassade till de behov som där finns. Det är viktigt att diskussionen förs på en så seriös och verklighetsnära basis som möjligt. Det har också varit bakgrunden till de beslut som regeringen har fattat och som sjukvårdsdelegationen inom några dagar kommer att fatta.

Anf. 4 BLEND A LITTMARCK (m):

Fru talman! Man får aldrig glömma bort att man genom att behandla med metadon botar knark med knark och att detta i sin tur kan medföra ett livslångt beroende, där patienterna behöver ha en ny dos av knark varje dag. Mot den behandlingen talar de resultat som har vunnits på helt drogfria behandlingskollektiv, där man i många fall har uppnått en total drogfrihet. Det är naturligtvis sådana projekt som vi skall stödja.

De som arbetar med drogfri behandling oroar sig också för att den här behandlingsformen med metadon skall leda till att det sprider sig tankegångar som går ut på att man säger: Om jag håller på tillräckligt länge, så får jag ju i alla fall metadon så småningom. En sådan defaitistisk syn kan sprida sig i betydligt större omfattning än som förekommer nu, om man inte ser upp.

Det är därför jag menar att det är viktigt att alla får vara med och yttra sig om den här saken, när det efter de tre åren blir en utvärdering. Jag betraktar inte de statliga myndigheterna och de fackliga organisationerna som tillräckliga remissinstanser. Deras representanter blir ju "proffs" på praktiskt taget allting i varenda styrelse och varenda delcgation vi har, men i de allra flesta avseenden kan de inte antas företräda sina uppdragsgivares intressen med det djup och den bredd som behövs i det här fallet. De är enligt min mening inte på något vis tillräckliga som remissinstanser.

Anf. 5 Socialministern KARIN SÖDER:

Fru talman! För att inget missförstånd skall uppstå vill jag säga att det självfallet är så – och regeringens arbete på det här området vittnar också om detta – att vi på allt sätt skall stödja dem som arbetar med en drogfri behandling. Utvecklingen av verksamheten i drogfria behandlingshem visar också att de har haft förtur. Men när det gäller speciellt svårbehandlade patienter måste vi få ytterligare kunskap, och det är detta som har varit avsikten med den hantering som vi nu diskuterar.

I övrigt delar jag uppfattningen att vi när det gäller den här frågan verkligen skall ha nära diskussioner. Sådana har vi också kontinuerligt haft med dem som arbetar på fältet, för vi behöver den kunskap de har att ge, inte minst i vårdarbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 1981/82:102 om rätten till havandeskapspenning**Anf. 6** Socialministern KARIN SÖDER:

Fru talman! Inga Lantz har frågat mig dels vilka samlade erfarenheter regeringen har av havandeskapspenningens tillämpning, dels om regeringen anser det påkallat att vidta åtgärder för att komma till rätta med nuvarande brister vid tillämpningen av lagen om havandeskapspenning och vilka i så fall dessa åtgärder är.

Rätten till havandeskapspenning och rätten till omplacering till andra arbetsuppgifter vid havandeskap infördes den 1 januari 1980. Därmed fick blivande mödrar, som har ett fysiskt krävande arbete och som på grund av havandeskapet inte kan fortsätta sitt vanliga förvärvsarbete, rätt att begära omplacering hos sin arbetsgivare till mindre påfrestande arbetsuppgifter. Om arbetsgivaren inte kan ordna omplacering kan kvinnan få havandeskapspenning från försäkringskassan. Havandeskapspenning kan utgå fr. o. m. den sextionde dagen och fram till den tionde dagen före den beräknade tidpunkten för förlossningen. Man kan alltså få ersättning under högst 50 dagar.

Med fysiskt krävande arbete anses arbete som innebär tunga lyft eller krav på att vissa svårare rörelser skall kunna utföras, om arbetet till stor del måste utföras stående eller om arbetet är av monoton karaktär som ger ensidiga belastningar.

För att dessa faktorer skall beaktas krävs också att de återkommer tämligen regelbundet. Innehåller arbetet endast i mindre mån inslag av fysiska påfrestningar bör det vara naturligt att arbetsgivaren ger befrielse från dessa arbetsuppgifter.

Lagstiftningen är inriktad på att de nämnda problemen i första hand skall lösas genom omplacering inom företaget. Först när möjligheterna till

Måndagen den
25 januari 1982

*Om rätten till
havandeskapspen-
ning*

omplacering är uttömda finns det anledning att pröva rätten till havandeskapspenning.

Vid ansökan om havandeskapsersättning skall kvinnan ange vilka arbetsuppgifter hon har, på vad sätt dessa är fysiskt påfrestande och i vilken utsträckning hon skulle ha utfört dem. Vidare bör hon ange om hon har möjlighet att bli omplacerad eller inte. Dessutom skall ett läkarintyg alltid bifogas. I läkarintyget skall anges de arbetsuppgifter som läkaren anser utgör ett hinder för kvinnans fortsatta förvärsarbete.

Inom riksförsäkringsverket och försäkringskassorna har lagts ner ett omfattande arbete för att föra ut information om havandeskapspenningen och för att snarast möjligt få fram en vägledande praxis för beviljande av ersättning. Under år 1980 behandlades ca 10 000 ärenden om havandeskapspenning. Verket gjorde under detta år en speciell granskning av ca 700 ärenden. Av dessa valde verkets ombudsenhet ut ett antal ärenden som genom besvär fördes upp i försäkringsdomstolarna i syfte att få fram en vägledande praxis. Domstolarna behandlar ärenden om havandeskapspenning med förtur.

Verkets erfarenheter av granskningen av försäkringskassornas ärenden har samlats i en rapport som delgivits kassorna. Den har också diskuterats på konferenser med kassapersonalen.

Den år 1980 tillsatta föräldraförsäkringsutredningen har i uppdrag att göra en övergripande genomgång av de praktiska erfarenheterna av bl. a. reglerna för havandeskapspenningen. Utredningens uppdrag utvidgades förra året till att avse även kartläggningar som riksdagen begärt av olika frågor i anslutning till gravida kvinnors förvärsarbete. Jag vill understryka angelägenheten av att ersättningsärenden inom den allmänna försäkringen bedöms enhetligt över hela landet. Som framgått av vad jag här redovisat har stor möda lagts ned på att så snabbt som möjligt få fram underlag för en sådan bedömning.

Åtgärder har således vidtagits på ett tidigt stadium för att följa och bevaka erfarenheterna av den praktiska tillämpningen av reglerna för havandeskapspenningen. De hittillsvarande erfarenheterna gör det enligt min mening inte påkallat att vidta några ytterligare åtgärder på detta område. Vi avvaktar nu resultatet av den utvärdering som görs av föräldraförsäkringsutredningen.

Anf. 7 INGA LANTZ (vpk):

Fru talman! Jag skall först be att få tacka för det här svaret.

Under våren 1979 beslutades det här i riksdagen att kvinnor som på grund av sitt förvärsarbets art inte kan fortsätta med sina normala arbetsuppgifter i graviditetens slutskede skall ha rätt till omplacering med bibehållen lön. De kvinnor som inte kan omplaceras i anställningen skall i stället få ledighet med ersättning från försäkringskassan. Det är detta som kallas havandeskapspenning.

I den ansökan som man skall göra till försäkringskassan skall man beskriva sitt arbete, och man skall ha läkarintyg på att man på grund av graviditeten

inte kan utföra sina vanliga uppgifter och ett intyg från arbetsgivaren om att man inte kan omplaceras.

Det finns tecken som tyder på att man vid beviljandet av denna havandeskapspenning i början var generös, medan det nu för tiden är ganska svårt att få havandeskapspenning beviljad.

Någon enhetlig bedömning av de kvinnor som söker denna penning finns inte. Man kan därför förmoda att bedömningen skiftar från fall till fall.

”Bli inte gravid om du är hemsamarit” – så såg en rubrik ut för ett tag sedan i en kvällstidning. Detta jobb – att vara hemsamarit – anses inte alls vara för tungt för en kvinna som är gravid i åttonde och nionde månaden.

Annika, som det handlar om här, är 24 år och fick med andra ord ingen havandeskapspenning. Annikas jobb kunde innebära upp till tolv städningar per vecka, och ibland fick hon arbeta med rullstolsbundna vårdtagare, som ibland behöver lyftas. I hennes arbetsuppgifter ingick också att handla mat, vilket innebär släpande av tunga kassar, ibland långa sträckor och ibland många gånger om dagen, osv. Det rör sig om vanliga arbetsuppgifter som varje hemsamarit har att utföra.

Läkaren på mödravårdscentralen hade intygat att hon fullständigt borde avhålla sig från sitt ordinarie arbete under de sista graviditetsmånaderna, och arbetsgivaren hade intygat att det inte gick att omplacera henne. Men försäkringskassan tyckte i det här fallet annorlunda, och både försäkringsrätten och försäkringsöverdomstolen, som hon överklagade till, beslutade att ingen havandeskapspenning skulle betalas ut. Arbetet ansågs inte innebära så fysiskt påfrestande arbetsuppgifter att det var nödvändigt att få vara ledig från det.

Många kvinnor har faktiskt hört av sig till mig i den här frågan och påtalat liknande saker. En kvinna sade så här: Nu för tiden skall man vara plåtslagare i nionde månaden för att få havandeskapspenningen beviljad.

Annika fick ta ut en vanlig föräldraledighet i två månader före förlossningen. I och med detta blev tiden med det födda barnet förkortad med lika många dagar. ”Det verkar så godtyckligt”, säger Annika och fortsätter: ”I domen sägs det att lagen i första hand åsyftar arbeten inom den tunga industrin, sjukvården, transportväsendet, butikshandeln och hotell- och restaurangbranschen. Vad är det som talar för att mitt jobb är lättare?” Ja, det tycker jag att man verkligen kan fråga sig!

De underlag som ligger till grund för beslut om havandeskapspenning är i mycket stor utsträckning bristfälliga eller saknas rent av. Detta tycker jag självfallet är ett mycket otillfredsställande sätt att hantera en lagfäst rättighet på. Det är angeläget att lagen fungerar lika för alla kvinnor som söker havandeskapspenning.

Några statistiska undersökningar som visar i vilken utsträckning gravida kvinnor begärt och fått omplacering finns inte. Men inom riks-försäkringsverket gjorde man, som Karin Söder också omtalade, i oktober 1980 en undersökning av vilka kvinnor som beviljats havandeskapspenning under tiden april-maj 1980.

De siffror som man fått fram är att ungefär 6 % av de blivande mödrarna

*Om rätten till
havandeskapspen-
ning*

ansökte om havandeskapspenning. De flesta som sökte, 46 %, fanns inom vårdsektorn. Däremot var antalet ärenden som rörde den tunga industrin, transport osv. inte så stort som väntat – bara 16 %. De flesta ansökningar om havandeskapspenning har enligt denna undersökning beviljats – bara 13 % har avslagits.

Denna undersökning, från maj 1980, visar att beviljandet var ganska liberalt, om man nu kan säga så. Men nu för tiden är det annorlunda.

Det som sägs i svaret är alltså riktigt, men under senare tid har det skett en åtstramning beträffande beviljandet. Och det är detta som har förvånat och oroat många kvinnor och som upplevs som orättvist och orättfärdigt.

I utredningen heter det också: "Eftersom praxis rörande denna nya förmån saknas och eftersom bedömningen av rätten i så hög grad grundar sig på en individuell bedömning i varje enskilt fall är det ganska naturligt att rätten till havandeskapspenning inte har varit enhetlig hos de olika försäkringskassorna." Man säger också att "läkarintyget inte kommit att få den funktion som avsetts".

Sammanfattningsvis heter det i utredningen, som också Karin Söder känner till, att besluten fattas med ofullständigt utredningsunderlag, att det finns stora bedömnings- och handläggningssvårigheter och att läkarintygen i allmänhet är ofullständiga och intetsägande. Karin Söder säger i svaret att det nu sker en övergripande genomgång av de praktiska erfarenheterna för bl. a. havandeskapspenningen. Det tycker jag förstås är bra. Men hur ser Karin Söder på de fall som förekommer i dag och varje dag, där kvinnor faktiskt blir förvägrade sin rätt? Är det riktigt att det skall ske en stram bedömning? Är det så den här lagen skall fungera? Det är angående den frågan jag tycker det är viktigt att få ett klarläggande från regeringens sida.

Det är angeläget att det sker en enhetlig bedömning över hela landet, säger Karin Söder. Det är ju ett positivt uttalande, men faktum talar för att just nu sker det ingen sådan enhetlig bedömning. Tvärtom är det de olika försäkringskassornas olika bedömning som råder över kvinnornas rättigheter.

Jag har vänt mig till Karin Söder i den här frågan därför att jag vill att den här lagen skall fungera bättre och riktigare för kvinnorna. Rätten till havandeskapspenning skall inte vara beroende av var man bor och vilken försäkringskassa man tillhör. Jag tror att det vore bra för denna debatt och för denna fråga om Karin Söder kunde dela min uppfattning och uttala sitt ogillande av att denna lag hanteras så fel för kvinnornas del. Jag tycker att det är litet slätstruket att bara säga att vi skall avvakta. De rapporter som har kommit i denna fråga visar att lagen inte fungerar tillfredsställande, även om ärenden tidigare beviljades mer liberalt. Jag tycker att Karin Söder borde vara den som omedelbart vidtar åtgärder för att de kvinnor som har rätt till havandeskapspenning också skall få den.

Anf. 8 Socialministern KARIN SÖDER:

Fru talman! Det sista som Inga Lantz tog upp svarade jag faktiskt uttryckligen på redan i interpellationssvaret när jag, efter att ha redogjort för de uppdrag som utredningen har, nämligen att göra en genomgripande och övergripande genomgång av de praktiska erfarenheterna av reglerna för havandeskapspenningen, säger: "Jag vill understryka angelägenheten av att ersättningsärenden inom den allmänna försäkringen bedöms enhetligt över hela landet." Det är också riksdagens och regeringens avsikt, när man stiftar lagar av allehanda slag för att tillmötesgå väsentliga behov hos medborgare och andra som har samma rättigheter i vårt samhälle, att de skall verka lika över hela landet. Men det är också väl känt att innan lagarna funnit sin praktiska verkan kan det förekomma fall som blir oenhetliga. Därför har riksförsäkringsverket och försäkringskassorna vidtagit sina åtgärder. Det är därför man har varit angelägen om att få konferenser till stånd och att få ärenden prövade av domstol. Det är alltså ett intensivt arbete som pågår i detta ärende för att vi skall leva upp till det som Inga Lantz och jag är överens om: en enhetlig tillämpning.

Man kan inte i sådana här debatter gå in på enskilda ärenden, men jag vill gärna ta upp några saker som Inga Lantz sade i sitt anförande. Inga Lantz nämnde t. ex. att det ibland kan vara bekymmer med läkarintygen i sådana här sammanhang. Det läkarintyg den blivande modern presenterar kanske inte kan ge ett tillräckligt beslutsunderlag. Då är det meningen att kassorna skall komplettera med egna utredningar för att man skall få ett ordentligt underlag. Detta har också riksförsäkringsverket uppmärksammat i den rapport som jag nämnde. Där konstaterar man just detta att kassorna själva skall göra den komplettering som behövs för att man skall få en rättvis bedömning av ett ärende. Den här frågan skall också prövas i utredningen.

När det gäller olika typer av arbeten har Inga Lantz och jag samma sifferunderlag. Jag utgår också ifrån att man i utredningsarbetet kommer att kunna presentera ytterligare underlag mot bakgrund av de erfarenheter som vi fått under 1981. Det är ju trots allt en ganska ny lag som det här är fråga om.

När det gäller t. ex. hemvårdarnas arbetssituation, som Inga Lantz nämnde, borde man på det området enligt min uppfattning kunna pröva möjligheterna till lättare arbetsuppgifter för den som är gravid. Jag är helt klar över att – och det vet ju alla som har husmorserfarenheter – det jobbet ofta är väldigt tungt. Men det finns inom denna sociala verksamhet också uppgifter som är av lättare karaktär, och det bör vara angeläget att gravida kvinnor kan bli omplacerade till dessa arbeten. Vid bedömningen av havandeskapspenningen har man, enligt vad jag har förstått, gått efter de principer om omplacering som lagts fram i lagstiftningen. Man har alltså hjälpt dem som arbetar inom hemvården till andra delar denna sektor, där de inte har behövt göra tunga lyft och liknande som är påfrestande.

Vad som är viktigt i detta avseende är att vi får en utvecklad praxis för hur

*Om rätten till
havandeskapspen-
ning*

man skall hantera de här frågorna och, åter igen, att vi får en likartad bedömning över hela landet.

Jag vill till sist, fru talman, säga att hur mycket praxis än utvecklas på det här området – och vi skall eftersträva att få den så enhetlig som möjligt – uppträder det alltid fall som är unika. Alla faktorer går inte att samla in i en och samma lagtext och inte heller i förarbeten och det som blir underlag för praxis. Därför kan vi gemensamt konstatera att vi kanske aldrig kan undvika att det blir någon skiftning från fall till fall i bedömningen av ärendena. Men detta kan ju också ses som någonting positivt, och det är viktigt att man tar in alla faktorer i bedömningen av kvinnans situation. Jag tycker då att det är väsentligt att peka på att det inte bara är arbetets art som är av intresse vid bedömningen utan också kvinnans egen fysiska konstitution. Det förekommer att kvinnor, som har sådana arbeten att de normalt inte skulle få havandeskapspenning, får det på grund av fysiska problem av olika slag i samband med graviditeten.

Mot denna bakgrund vill jag slå fast som min uppfattning att det är viktigt att alla ärenden av det här slaget bedöms så enhetligt som det någonsin är möjligt över hela landet. Men i denna enhetliga praxis måste det också stå helt klart att både arbetets art och kvinnans fysiska status skall ingå i bedömningen. Om man har den utgångspunkten står det också klart att det kan bli litet variationer. Men helheten skall i alla fall bli sådan att den är till kvinnans och det blivande barnets bästa.

Anf. 9 INGA LANTZ (vpk):

Fru talman! Det är ju bra att vi är överens om att det finns brister i tillämpningen av den här lagen. Jag är också glad över att Karin Söder delar min uppfattning om att det behövs enhetlighet i bedömningen.

Vad jag vill fråga Karin Söder om är om det enligt hennes uppfattning verkligen skall vara en sådan här stram bedömning vid beviljandet av havandeskapspenning. Det har skett en svängning. När den började vet jag inte, men att det var liberalt 1980 kan vi konstatera av de siffror som finns tillgängliga. Men sedan har det alltså svängt väldigt markant. Det är sålunda ganska svårt i dag att få havandeskapspenning beviljad. De kontakter jag har haft med olika människor i den här frågan bevisar också det. Många telefonsamtal har kommit, och även brev. Många bland dagispersonalen upplever också svårigheter när det gäller den här rättigheten, trots att man enligt lagen har rätt till havandeskapspenning och kan bevisa det.

Det vore av vikt ifall Karin Söder åtminstone kunde uttala att det är otillfredsställande så som lagen fungerar i dag. Jag tror att det skulle vara *ett* sätt att markera, att så här har riksdagen inte avsett att lagen skall tillämpas.

Anf. 10 Socialministern KARIN SÖDER:

Fru talman! Utifrån vårt statistiska underlag – och det är ju det man trots allt måste gå på när man bedömer hur tillämpningen av en lag har skett – kan man inte dra några generella slutsatser. Jag betvivlar dock inte att man, som

Inga Lantz refererar här, i enskilda fall har upplevt att det är på det här sättet. När vi inte har underlaget går det som sagt inte att dra några generella slutsatser.

Vad jag däremot vill slå fast är att det ju är riksdagens intentioner – jag utvecklade dem i en tidigare replik – som skall vara utgångspunkten när det gäller tillämpningen av lagen. Det är de olika rättsinstansernas skyldighet att pröva om riksdagens intentioner vid tillkomsten av lagen har följts vid behandlingen av de olika ärendena. Om tillämpningen har varit en annan – det är ju försäkringsöverdomstolen som bedömer den saken – så kommer det att leda till att man på kassorna måste följa domstolens utslag. Det är ju så lagen tillämpas i det här landet.

Om riksdag och regering sedan skulle finna att det behövs ytterligare justeringar för att få en större effektivitet, får vi återkomma till det när vi har fått ett bättre underlag för våra bedömningar.

Nr 66

Måndagen den
25 januari 1982

*Om rätten till
havandeskapspen-
ning*

Anf. 11 INGA LANTZ (vpk):

Fru talman! Vi skall egentligen inte gå in på enskilda fall. Men eftersom jag sade ganska mycket i mitt anförande om 24-åriga Annika som inte hade blivit beviljad havandeskapspenning, trots läkarintyg och intyg från arbetsgivaren om att det inte gick att omplacera henne, vill jag ändå fråga: Tycker Karin Söder att det var en riktig hantering av lagen – att hon inte fick sin havandeskapspenning?

Anf. 12 Socialministern KARIN SÖDER:

Fru talman! Inga Lantz vet lika väl som någon annan riksdagsledamot att vi här i riksdagen inte kan stå i bänken eller talarstolen och så att säga döma i ett enskilt fall, när det inte ens finns ett ordentligt underlag. Det är just den typen av ärenden som det ankommer på domstolen att pröva – i det här fallet om kvinnan har fått sina rättigheter tillgodosedda.

Anf. 13 INGA LANTZ (vpk):

Fru talman! Jag tycker att någon åsikt i den här frågan kunde väl Karin Söder i alla fall ge uttryck för. Vi behöver ju inte hänga upp oss på den 24-åriga Annika. Men om sådant här sker är väl det ett felaktigt sätt att hantera lagen på? Så långt kan man väl sträcka sig, när man ändå har huvudansvaret för lagstiftningen på detta område här i riket.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1981/82:687–691 till konstitutionsutskottet

1981/82:692–700 till finansutskottet

1981/82:701–713 till skatteutskottet

1981/82:714–718 till justitieutskottet

1981/82:719 och 720 till lagutskottet

Nr 66

Måndagen den
25 januari 1982

1981/82:721–728 till utrikesutskottet
1981/82:729 och 730 till försvarsutskottet
1981/82:731–736 till socialförsäkringsutskottet
1981/82:737–745 till socialutskottet
1981/82:746–755 till kulturutskottet
1981/82:756–777 till utbildningsutskottet
1981/82:778–796 till trafikutskottet
1981/82:797–805 till jordbruksutskottet
1981/82:806–832 till näringsutskottet
1981/82:833–850 till arbetsmarknadsutskottet
1981/82:851–856 till civilutskottet
1981/82:857 till finansutskottet
1981/82:858 till näringsutskottet
1981/82:859 till justitieutskottet
1981/82:860 till finansutskottet
1981/82:861 till skatteutskottet
1981/82:862 till näringsutskottet
1981/82:863 till civilutskottet
1981/82:864 till lagutskottet
1981/82:865 till jordbruksutskottet
1981/82:866 till lagutskottet
1981/82:867 och 868 till justitieutskottet
1981/82:869 till socialutskottet
1981/82:870 till skatteutskottet
1981/82:871 till socialutskottet
1981/82:872 till jordbruksutskottet
1981/82:873 till socialutskottet
1981/82:874 till justitieutskottet
1981/82:875 till jordbruksutskottet
1981/82:876 till lagutskottet
1981/82:877 till jordbruksutskottet
1981/82:878 till skatteutskottet

5 § Förste vice talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle propositionerna 100 och 101 sättas sist.

6 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1981/82:879 av *Margareta Andrén* och *Hadar Cars*

Kommunallagens särbestämmelser för Stockholms kommun

1981/82:880 av *Kerstin Anér* och *Bertil Hansson*

Religionsfrihetsfrågor i samband med folkbokföringen

1981/82:881 av *Bonnie Bernström*

Riksdagens hus

1981/82:882 av *Gösta Bohman m. fl.*

Stödet till politiska partier

1981/82:883 av *Bertil Hansson och Margareta Andrén*

Verksamheten hos vissa regionala alarmeringscentraler

1981/82:884 av *Torkel Lindahl*

Trådradiosändningarna

1981/82:885 av *Esse Petersson m. fl.*

Införande av personval

1981/82:886 av *Eric Rejdnell och Margot Håkansson*

Det kommunala partistödet

1981/82:887 av *Per-Olof Strindberg*

Det kommunala partistödet

1981/82:888 av *Daniel Tarschys*

Samlad votering i riksdagsärenden

1981/82:889 av *Daniel Tarschys m. fl.*

Det kommunala partistödet m. m.

1981/82:890 av *Lars Werner m. fl.*

De demokratiska fri- och rättigheterna

1981/82:891 av *Egon Jacobsson och Bengt Silfverstrand*

Den offentliga sektorns roll för sysselsättningen

1981/82:892 av *Marianne Karlsson*

Vidgad statlig kreditupplåning

1981/82:893 av *Johan Olsson m. fl.*

Myndigheters upphandling av tjänster

1981/82:894 av *Esse Petersson och Bertil Hansson*

En samordnad statskommunal enhetsskatt

1981/82:895 av *Daniel Tarschys och Christer Eirefelt*

Minskat krångel för företagare

1981/82:896 av *Lena Öhrsvik m. fl.*

Fortsatt restaurering av Borgholms slottsruin

1981/82:897 av *Hugo Bengtsson och Bengt Silfverstrand*

Viss förlängd granskning av självdeklarationer

1981/82:898 av *Rolf Dahlberg och Wiggo Komstedt*

Ökad möjlighet att få förtidsåterbetalning av överskjutande skatt

1981/82:899 av *Bertil Dahlén och Margot Håkansson*

Avdraget vid inkomsttaxeringen för diabetikers m. fl. merkostnader

1981/82:900 av *Christer Eirefelt* och *Kerstin Ekman*
Beskattningen vid stuguthyrning

1981/82:901 av *Tommy Franzén m. fl.*
Avdragsrätt för fackföreningsavgifter

1981/82:902 av *Olle Grahn*
Särskilt investeringsavdrag vid redovisningen av mervärdeskatt

1981/82:903 av *Pär Granstedt m. fl.*
Åtgärder för att begränsa rätten till avdrag för konsumtionsrätter

1981/82:904 av *Birgitta Hambraeus*
Befrielse från mervärdeskatt för stiftelsen Emmaus

1981/82:905 av *Bertil Hansson*
Ändring i mervärdesbeskattningen vad gäller kalkning av sjöar

1981/82:906 av *Ing-Marie Hansson* och *Oskar Lindkvist*
Skattskyldigheten till svenska kyrkan

1981/82:907 av *Egon Jacobsson* och *Bengt Silfverstrand*
Avskrivningsreglerna för kommunala bolag

1981/82:908 av *Anita Johansson* och *Lars Gustafsson*
Lättfattliga anvisningar från riksskatteverket, m. m.

1981/82:909 av *Anita Johansson* och *Hagar Normark*
Försäkringskassornas preliminärskatteberäkning

1981/82:910 av *Rune Jonsson* och *Stig Olsson*
Beskattningen av bidrag från företagsstiftelser

1981/82:911 av *Marianne Karlsson*
Registrering vid inköp av alkoholhaltiga drycker

1981/82:912 av *Göthe Knutson m. fl.*
Rätt till schablonavdrag vid inkomsttaxeringen för ägare av icke börsnoterade aktier

1981/82:913 av *Sven-Erik Nordin* och *Johan Olsson*
Nya regler för beskattning av vattenkraftsanläggningar

1981/82:914 av *Arne Nygren*
Särskild beskattning av annonsblad

1981/82:915 av *Kerstin Sandborg*
Deklarationen av innehav av premieobligationer

1981/82:916 av förste vice talmannen *Ingegerd Troedsson* och *Alf Wennerfors*
Omläggning av beskattningsvärdet för mervärdeskatt

1981/82:917 av *Lars Werner m. fl.*

Ett reformerat skattesystem

1981/82:918 av *Bonnie Bernström*

Bostadssituationen för straffade

1981/82:919 av *Margot Håkansson* och *Rune Ångström*

Slopande av brottsrubriceringen narkotikaförseelse

1981/82:920 av *Marianne Karlsson*

En kampanj mot tillgreppsbrott, m. m.

1981/82:921 av *Margit Sandéhn* och *Maj-Lis Landberg*

Straffansvar för onykterhet vid framförande av rälsbuss

1981/82:922 av *Ingrid Segerström m. fl.*

Ändring i brottsbalken m. m. (bokföringsbrott) (prop. 1981/82:85)

1981/82:923 av *Lars Werner m. fl.*

Säkerhetspolisens verksamhet

1981/82:924 av *Eva Winther m. fl.*

Åtgärder för att motverka prostitution

1981/82:925 av *Lena Öhrsvik*

Lokalisering till Nybro av länsrätten i Kalmar län

1981/82:926 av *Lennart Andersson m. fl.*

Översyn av reglerna om godtrosförvärv

1981/82:927 av *Margareta Andrén* och *Börje Stensson*

Försäkringskassornas medverkan vid fastställande av underhållsbidrag

1981/82:928 av *Jan Bergqvist m. fl.*

Översyn av bestämmelserna om företagsrevision

1981/82:929 av *Görel Bohlin*

Vidgade möjligheter för försäkringskassor till kvittning mellan skulder och tillgångar inom socialförsäkringen

1981/82:930 av *Kersti Swartz*

Efterlevandeskydd för vissa invandrare

1981/82:931 av *Pär Granstedt m. fl.*

Köpbojkott mot sydafrikanska varor

1981/82:932 av *Sten Sture Paterson m. fl.*

Prioriterad forskning inom SAREC:s verksamhetsområde

1981/82:933 av *Oswald Söderqvist m. fl.*

Åtgärder till förmån för kurderna

1981/82:934 av *Lars Werner m. fl.*

Bistånd till Vietnam, Laos och Kampuchea m. m.

- Nr 66
Måndagen den
25 januari 1982
-
- 1981/82:935 av *Lars Werner m. fl.*
Bojkottåtgärder mot Chile
- 1981/82:936 av *Lars Werner m. fl.*
Biståndspolitiken
- 1981/82:937 av *Lars Werner m. fl.*
Ekonomisk bojkott mot Sydafrika
- 1981/82:938 av *Stina Eliasson*
Befrielse från militärtjänstgöring för vissa jordbrukare
- 1981/82:939 av *Eric Holmqvist m. fl.*
Utnyttjandet av prisregleringsmedel
- 1981/82:940 av *Ylva Annerstedt m. fl.*
Översyn av ersättningsreglerna för sjuktransporter med egen bil
- 1981/82:941 av *Sven Aspling m. fl.*
Delpensionsförsäkringen
- 1981/82:942 av *Sven Aspling m. fl.*
Anslagen till den allmänna försäkringens myndigheter
- 1981/82:943 av *Görel Bohlin och Ewy Möller*
Begränsning av rätten till sjukpenning vid viss rehabilitering i form av utbildning
- 1981/82:944 av *Bertil Dahlén*
Rätt till ersättning från försäkringskassa vid deltagande i information m. m. för föräldrar med diabetessjuka barn
- 1981/82:945 av *Christer Eirefelt m. fl.*
Rätten till pappaledighet
- 1981/82:946 av *Margot Håkansson m. fl.*
Handikappade ungdomars möjligheter till rehabilitering och sysselsättning
- 1981/82:947 av *Bengt Kindbom m. fl.*
Ändrad karenstid för egenföretagare
- 1981/82:948 av *Hans Nyhage m. fl.*
Studieförbundens ansvar för den uppsökande verksamheten på arbetsplatser
- 1981/82:949 av *Olof Palme m. fl.*
Värdesäkring inom den allmänna försäkringen m. m.
- 1981/82:950 av *Kerstin Sandborg*
Viss ändring i lagen om allmän försäkring
- 1981/82:951 av *Lars Werner m. fl.*
Rätten till föräldrapenning för tillfällig vård av barn

1981/82:952 av *Lars Werner m. fl.*

Reformering av det statliga studiestödssystemet

1981/82:953 av *Håkan Winberg*

Integration av försäkringsdomstolarna med de allmänna förvaltningsdomstolarna

1981/82:954 av *Anders Gernandt*

Märkningen av förpackningar för naturmedel

1981/82:955 av *Anders Gernandt*

En bättre folkhälsa

1981/82:956 av *Anita Gradin m. fl.*

Förbud mot privat förmedling av adoptivbarn

1981/82:957 av *Lars-Ove Hagberg m. fl.*

Åtgärder för att begränsa skiftarbete och arbete på obekvämt arbetstid

1981/82:958 av *Siri Häggmark och Anita Bråkenhielm*

Statsbidrag till behandlingshemmet Daytop Ribbingelund

1981/82:959 av *Helge Karlsson m. fl.*

Yrkesinspektionen i Blekinge län

1981/82:960 av *Inga Lantz m. fl.*

Alternativa semesterformer

1981/82:961 av *Olof Palme m. fl.*

Arbetstidsfrågor

1981/82:962 av *Per-Olof Strindberg m. fl.*

Byggnadsnormerna för vårdområdet

1981/82:963 av *Kersti Swartz och Linnea Hörlén*

Åtgärder för att öka kostnadsmedvetandet i fråga om läkemedel

1981/82:964 av *Lars Werner m. fl.*

Åtgärder för att förbättra ungdomens situation

1981/82:965 av *Lars Werner m. fl.*

Fördelningen av läkarresurser

1981/82:966 av *Åke Wictorsson*

Ändrad utbetalning av ersättningen till smittbärare

1981/82:967 av *Bengt Wittbom och Gullan Lindblad*

Information om varningsmärken på läkemedel

1981/82:968 av *Kerstin Göthberg och Kerstin Andersson* i Hjärtum

TV:s samarbete med Dramaten och Operan

1981/82:969 av *Eric Hägelmark och Hans Lindblad*

Lokalradions allemansradio i Ljusdal och Ängelholm

Nr 66

Måndagen den

25 januari 1982

- 1981/82:970 av *Eivor Marklund m. fl.*
Åtgärder i syfte att förbättra de synskadades tillgång till litteratur
- 1981/82:971 av *Gunnar Olsson m. fl.*
Regionmusikens organisation
- 1981/82:972 av *Olle Svensson m. fl.*
Regionmusikens organisation
- 1981/82:973 av *Lars Werner m. fl.*
Ökat stöd till folkbiblioteken för inköp av litteratur på invandrarspråk
- 1981/82:974 av *Lars Werner m. fl.*
Litteratur och folkbibliotek
- 1981/82:975 av *Lars Werner m. fl.*
Ökade anslag till konsthantverkskooperativ
- 1981/82:976 av *Lars Werner m. fl.*
Utbildningsradions verksamhet
- 1981/82:977 av *Lars Werner m. fl.*
Radio- och TV-verksamheten
- 1981/82:978 av *Stig Alemyr m. fl.*
Löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet
- 1981/82:979 av *Stig Alemyr m. fl.*
Läkar- och tandläkarlinjernas dimensionering
- 1981/82:980 av *Gunilla André*
Jämställdhetsfrågor i skolundervisningen
- 1981/82:981 av *Margareta Andrén och Ylva Annerstedt*
Införande av ämnet invandrarkunskap i utbildningen av vissa befattningshavare
- 1981/82:982 av *Kerstin Anér*
Barnkunskap som en del i juristutbildningen
- 1981/82:983 av *Gunnar Björk* i Gävle och *Margot Håkansson*
Schemalagd skollunch
- 1981/82:984 av *Raul Blücher m. fl.*
Förbättrade ekonomiska resurser för socialhögskolan i Göteborg
- 1981/82:985 av *Birgitta Dahl m. fl.*
Interkommunala elevsättningar
- 1981/82:986 av *Christer Eirefelt* och *Eva Winther*
Samordning av barnomsorgens och skolans verksamheter
- 1981/82:987 av *Elisabeth Fleetwood* och *Birgitta Rydle*
Handikappfrågor i gymnastiklärarutbildningen

1981/82:988 av *Arne Gadd m. fl.*

Framtidsstudier

1981/82:989 av *Anders Gernandt*

Ökad forskning om verkan av negativt laddade luftjoner m. m.

1981/82:990 av *Kerstin Göthberg och Larz Johansson*

Samordnad vuxenutbildning inom lantbruket m. m.

1981/82:991 av *Helge Hagberg och Bengt Wiklund*

Kostnadsansvaret för specialskoleelever

1981/82:992 av *Margot Håkansson m. fl.*

Bättre balans inom hälso- och sjukvårdsforskningen

1981/82:993 av *Margot Håkansson m. fl.*

Forskning rörande hjärnans kärlsjukdomar

1981/82:994 av *Siri Häggmark och Gullan Lindblad*

Förkortad utbildning i psykiatri för vissa sjuksköterskor

1981/82:995 av *Stig Josefson*

Förändringar i lantbruksundervisningen

1981/82:996 av *Gullan Lindblad m. fl.*

Utbildning vid högskolan i Karlstad av förskollärare till lågstadielärare

1981/82:997 av *Tore Nilsson*

Fortsatt vidareutbildning för sjuksköterskor i medicin-kirurgi

1981/82:998 av *Hans Nyhage och Arne Svensson*

Tekoutbildning vid högskolan i Borås

1981/82:999 av *Hans Nyhage m. fl.*

Utvärdering av verksamheten med s. k. kvartssamtal i skolan

1981/82:1000 av *Birgitta Rydle m. fl.*

Utbildningen av Montessori-lärare

1981/82:1001 av *Ingrid Sundberg*

Föräldrars rätt att undervisa eget barn i hemspråk

1981/82:1002 av *Ingrid Sundberg*

Tillgången till svensk barn- och ungdomslitteratur i svenska utlandsskolor

1981/82:1003 av *Ingrid Sundberg m. fl.*

Tolkningen av skolförordningens bestämmelser om hemspråksundervisning

1981/82:1004 av *Ingrid Sundberg m. fl.*

Ökad användning av utbildningsradion för vuxenutbildning

1981/82:1005 av *Lars Werner m. fl.*

Förbättrade villkor för kvinnoforskningen, m. m.

Nr 66

Måndagen den
25 januari 1982

- 1981/82:1006 av *Lars Werner m. fl.*
Utbildningen vid universitet och högskolor
- 1981/82:1007 av *Lars Werner m. fl.*
Fritidsledarutbildningen
- 1981/82:1008 av *Eva Winther m. fl.*
Forskning och undervisning om jämställdhet
- 1981/82:1009 av *Stig Alemyr m. fl.*
Vägbyggen i Kalmar län
- 1981/82:1010 av *Stina Andersson m. fl.*
Förtur för veterinärassistenter vid resa med färja
- 1981/82:1011 av *Torsten Bengtson och Stina Eliasson*
Enhetlig telefontaxa
- 1981/82:1012 av *Hadar Cars och Kerstin Ekman*
Förfrankade postkort som kan användas i flera länder
- 1981/82:1013 av *Tore Claeson*
Upprustning av järnvägsstationen Södertälje Södra
- 1981/82:1014 av *Tore Claeson och Oswald Söderqvist*
Förbättrade järnvägskommunikationer inom Södermanlands län
- 1981/82:1015 av *Åke Gustavsson m. fl.*
Nybyggnation av riksväg 31
- 1981/82:1016 av *Lars-Ove Hagberg*
Upprustning av järnvägslinjen Borlänge-Sälen
- 1981/82:1017 av *Ing-Marie Hansson*
Säkrare bilbälten m. m.
- 1981/82:1018 av *Margot Håkansson m. fl.*
Samordning av SJ:s tåg- och busstider
- 1981/82:1019 av *Margot Håkansson m. fl.*
Trivselbefrämjande åtgärder på tåg
- 1981/82:1020 av *Göthe Knutson och Gullan Lindblad*
Längre intervaller för kontrollbesiktning av privatbilar
- 1981/82:1021 av *Inga Lantz*
En pendeltågsstation i Flemingsberg
- 1981/82:1022 av *Gullan Lindblad m. fl.*
Upphävande av helgförbudet mot trafik med tyngre lastfordon
- 1981/82:1023 av *Esse Petersson*
Modern teknik för biljettförsäljning på SJ:s motorvagnar

- 1981/82:1024 av *Karl-Anders Petersson*
Bemanningen av Hanö fyr
- 1981/82:1025 av *Eric Rejdnell* och *Börje Stensson*
Överföring till riksbanenätet av järnvägslinjen Bjärka/Säby-Västervik
- 1981/82:1026 av *Oswald Söderqvist* och *Tore Claeson*
Anslutning av hamnarna i Uppsala och Enköping till Mälaren
- 1981/82:1027 av *Rune Torwald* och *Gösta Andersson*
Regional trafikplanering
- 1981/82:1028 av *Lars Werner m. fl.*
Åtgärder mot fartyg under s. k. bekvämlighetsflagg
- 1981/82:1029 av *Arne Andersson* i Ljung och *Arne Svensson*
Ändrade regler om ersättning för viltskador
- 1981/82:1030 av *John Andersson m. fl.*
Höjt anslag till främjande av rennäringen
- 1981/82:1031 av *Bonnie Bérnström* och *Jörgen Ullenhag*
Insamling av miljöfarliga batterier
- 1981/82:1032 av tredje vice talmannen *Karl Erik Eriksson m. fl.*
Utvidgad besvärsmät i miljöärenden
- 1981/82:1033 av *Arne Gadd*
Sammansättningen av jaktidsberedningen, m. m.
- 1981/82:1034 av *Anders Gernandt m. fl.*
Värdet av mineral- och spårämnen i dricksvatten
- 1981/82:1035 av *Eric Hägelmark* och *Hans Petersson* i Röstånga
Stenshuvud som nationalpark
- 1981/82:1036 av *John Johnsson m. fl.*
Tillämpningen av miljöskyddslagens ansvarsregler
- 1981/82:1037 av *Ralf Lindström m. fl.*
Begränsad ålljustring i Blekinge skärgård
- 1981/82:1038 av *Sven-Erik Nordin m. fl.*
Anmälningsskyldigheten vid skogsavverkning
- 1981/82:1039 av *Kerstin Sandborg* och *Kerstin Ekman*
Totalförbud för oljeutsläpp i Nordsjön
- 1981/82:1040 av *Margit Sandéhn* och *Per Olof Håkansson*
Insamling av miljöfarliga batterier
- 1981/82:1041 av *Börje Stensson* och *Esse Petersson*
Avfallshanteringen

- 1981/82:1042 av *Lars Werner m. fl.*
Föreskrifter för oljehantering och oljetransporter
- 1981/82:1043 av *Lars Werner m. fl.*
Ökat anslag till skogsvård
- 1981/82:1044 av *Lars Werner m. fl.*
Miljövården
- 1981/82:1045 av *Sven Andersson m. fl.*
Riktlinjer för näringspolitiken
- 1981/82:1046 av *Bonnie Bernström m. fl.*
Statens provningsanstalts verksamhet i Stockholm
- 1981/82:1047 av *Raul Blücher*
Åtgärder för att rädda sysselsättningen för arbetskraft som berörs av
Vänerskogskonkursen
- 1981/82:1048 av *Olle Grahn och Rune Ångström*
Förbättrad riskkapitaltillförsel till vissa medelstora företag
- 1981/82:1049 av *Pär Granstedt m. fl.*
Statlig medverkan i upphandling av energiteknik, m. m.
- 1981/82:1050 av *Margot Håkansson och Bernt Ekinge*
Hemkonsulenternas arbetsuppgifter
- 1981/82:1051 av *Gullan Lindblad och Anders Högmärk*
Finansieringen av mindre företag inom detaljhandeln
- 1981/82:1052 av *Gullan Lindblad och Göthe Knutson*
Säsonganpassade eltaxor för jordbruk och småföretag
- 1981/82:1053 av *Kjell Mattsson m. fl.*
Energipolitikens inriktning
- 1981/82:1054 av *Esse Petersson*
Näringspolitiken
- 1981/82:1055 av *Oswald Söderqvist*
Åtgärder mot arbetslösheten i norra Uppland
- 1981/82:1056 av *Oswald Söderqvist*
Användning av kärnkraftsreaktorn Forsmark 3 som energimuseum,
m. m.
- 1981/82:1057 av *Lars Werner m. fl.*
Åtgärder för att främja industriutvecklingen
- 1981/82:1058 av *Lars Werner m. fl.*
Ökat anslag till statens pris- och kartellnämnd

1981/82:1059 av *Lars Werner m. fl.*

Ändrad inriktning av Asea-Atoms verksamhet

1981/82:1060 av *Lars Werner m. fl.*

En ny strukturplan för varvsindustrin

1981/82:1061 av *Lars Werner m. fl.*

Konsumentpolitiken

1981/82:1062 av *Lars Werner m. fl.*

Förstatligande av mineralfyndigheter

1981/82:1063 av *Lars Werner m. fl.*

Stålindustrins råvaruförsörjning med järnsvamp

1981/82:1064 av *Lars Werner m. fl.*

Förvaltningsformerna för de statliga företagen, m. m.

1981/82:1065 av *Lars Werner m. fl.*

Stålindustrin

1981/82:1066 av *Lena Öhrsvik m. fl.*

Ökad förändring inom sågverksindustrin

1981/82:1067 av *Arne Andersson i Ljung*

Avveckling av AMS egenregiverksamhet

1981/82:1068 av *Ylva Annerstedt*

Yrkesvägledare och arbetsvårdare vid arbetsförmedlingarna

1981/82:1069 av *Raul Blücher m. fl.*

Fortsatt statligt anslag till omskolning och omplacering av kommunalt anställda lärare och skolledare

1981/82:1070 av *Alexander Chrisopoulos*

Tillämpningen av rättshjälpförordningens regler

1981/82:1071 av *Arne Gadd* och *Hans Pettersson i Helsingborg*

En ombudsman för invandrarfrågor

1981/82:1072 av *Åke Gustavsson m. fl.*

Regionalpolitiska åtgärder på det småländska höglandet

1981/82:1073 av *Gertrud Hedberg m. fl.*

Skärpning av jämställdhetslagen

1981/82:1074 av *Per Israelsson*

Ändrad stödområdesklassificering för vissa kommuner i Örebro län

1981/82:1075 av *Marie-Ann Johansson m. fl.*

Ökat anslag till jämställdhetsombudsmannen

1981/82:1076 av *Helge Klöver m. fl.*

Svenskundervisningen för invandrare

- 1981/82:1077 av *Ewy Möller m. fl.*
Turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd
- 1981/82:1078 av *Hans Nyhage* och *Arne Svensson*
Äldrestödet
- 1981/82:1079 av *Johan Olsson m. fl.*
Översyn av ersättningsreglerna för partiellt arbetsföra
- 1981/82:1080 av *Martin Olsson* och *Margit Odelsparr*
Förbud mot fackliga stridsåtgärder i vissa fall
- 1981/82:1081 av *Olof Palme m. fl.*
Arbetsmarknadspolitiken
- 1981/82:1082 av *Daniel Tarschys* och *Torkel Lindahl*
Ändring i lagen om svenskt medborgarskap
- 1981/82:1083 av *Lars Werner m. fl.*
Forskares tillträde till arbetsplatserna
- 1981/82:1084 av *Lars Werner m. fl.*
Anställningsskyddet i statliga tjänster, m. m. (prop. 1981/82:90)
- 1981/82:1085 av *Lars Werner m. fl.*
Förbättrade villkor för arbetslöshetsforskningen
- 1981/82:1086 av *Lars Werner m. fl.*
Arbets hjälpmedel åt handikappade, m. m.
- 1981/82:1087 av *Lars Werner m. fl.*
Facklig vetorätt vid införande av ny teknik, m. m.
- 1981/82:1088 av *Lars Werner m. fl.*
En ny utlänningslag, m. m.
- 1981/82:1089 av *Lars Werner m. fl.*
Genèvekonventionen angående flyktingstatus, m. m.
- 1981/82:1090 av *Åke Wictorsson*
Slopande av länsstyrelsernas redbarhetsprovning vid auktorisation av tolkar
m. fl.
- 1981/82:1091 av *Åke Wictorsson m. fl.*
Trygghetspaket för skogsbrukare
- 1981/82:1092 av *Allan Åkerlind*
Slopande av statligt jämställdhetsarbete
- 1981/82:1093 av *Per Bergman* och *Oskar Lindkvist*
Prövningen av ansökningar om tillstånd att förvärva hyresfastighet m. m.
- 1981/82:1094 av *Göthe Knutson m. fl.*
Lättnader i byggnadsstadgan vid anläggande av swimmingpool

- 1981/82:1095 av *Eivor Marklund m. fl.*
Handikappanpassning av utemiljön
- 1981/82:1096 av *Lars Ulander*
Åtgärder med anledning av fel i byggnadsbeståndet
- 1981/82:1097 av *Lars Werner m. fl.*
Ett socialt inriktat boende
- 1981/82:1098 av *Åke Wictorsson och Wivi-Anne Radesjö*
Förtur för handikappade att erhålla bostadsanpassningsbidrag
- 1981/82:1099 av *Olof Palme m. fl.*
Insatser för handikappade
- 1981/82:1100 av *Sven Aspling m. fl.*
Högekostnadsskydd för sjukresor
- 1981/82:1101 av *Georg Andersson m. fl.*
Anslag till talboks- och punktskriftsbiblioteket
- 1981/82:1102 av *Stig Alemyr m. fl.*
Åtgärder för att underlätta barnens skolstart m. m.
- 1981/82:1103 av *Lars Werner m. fl.*
Ökat anslag till Stöd till organisationstidskrifter
- 1981/82:1104 av *Lars Werner m. fl.*
Ökat anslag till Stöd till kulturtidskrifter
- 1981/82:1105 av *Bengt Silfverstrand m. fl.*
En miljöavgift på handelsgödsel och kemiska bekämpningsmedel
- 1981/82:1106 av *Bengt Silfverstrand m. fl.*
Ökad satsning på alternativa odlingsformer
- 1981/82:1107 av *Stina Eliasson och Margit Odelsparr*
Befrielse från kilometerskatt för gengasdrivet fordon
- 1981/82:1108 av *Stina Eliasson och Margit Odelsparr*
Gengas som alternativt drivmedel
- 1981/82:1109 av *Lars Werner m. fl.*
Avskaffande av den militära bestraffningsrätten
- 1981/82:1110 av *Lars Werner m. fl.*
Införande av fackliga rättigheter för värnpliktiga
- 1981/82:1111 av *Lars Werner m. fl.*
En bättre tandvård
- 1981/82:1112 av *Lars Werner m. fl.*
Ökad utbildning av tandhygienister

- 1981/82:1113 av *Esse Petersson*
Samhällets narkotikapolitik
- 1981/82:1114 av *Esse Petersson*
Narkotikafria kriminalvårdsanstalter, m. m.
- 1981/82:1115 av *Lars Werner m. fl.*
Arbetsmiljön
- 1981/82:1116 av *Lars Werner m. fl.*
Yrkesmedicinska och arbetsmiljötekniska universitetsinstitutioner, m. m.
- 1981/82:1117 av *Lars Werner m. fl.*
Förbättring av arbetsmiljön
- 1981/82:1118 av *Lars Werner m. fl.*
Ökad rätt till arbetsrehabilitering
- 1981/82:1119 av *Lars Werner m. fl.*
Höjda statsbidrag till färdtjänsten m. m.
- 1981/82:1120 av *Lars Werner m. fl.*
Bil som tekniskt hjälpmedel för handikappad
- 1981/82:1121 av *Lars Werner m. fl.*
Anpassning av trafikmiljö och kollektiva färdmedel för handikappade
- 1981/82:1122 av *Anders Björck*
Den framtida utvecklingen av nya medier
- 1981/82:1123 av *Anders Björck*
Kabel-TV, m. m.
- 1981/82:1124 av *Anders Björck*
Beskattningen av nya massmediaformer
- 1981/82:1125 av *Lars Werner m. fl.*
Ökad förskolläraryrkesutbildning, m. m.
- 1981/82:1126 av *Lars Werner m. fl.*
Behörighet för tjänstgöring inom barnomsorgen, m. m.
- 1981/82:1127 av *Gunnar Olsson och Elvy Nilsson*
Skogsbruk som ämne i grundskolans läroplan
- 1981/82:1128 av *Gunnar Olsson och Elvy Nilsson*
Åtgärder inom förskolan för att stimulera intresset för skogsbruk
- 1981/82:1129 av *Lars Werner m. fl.*
Åtgärder för att främja allemansrätten
- 1981/82:1130 av *Lars Werner m. fl.*
En fackföreningarnas semester- och rekreationsfond

1981/82:1131 av *Eric Holmqvist m. fl.*
Åtgärder för att stärka näringslivet i Skåne

1981/82:1132 av *Eric Holmqvist m. fl.*
Sammanslagning av träng- och pansarförbanden i Hässleholm

1981/82:1133 av *Eric Holmqvist m. fl.*
Inrättande av en försäkringsrätt i Malmö

1981/82:1134 av *Eric Holmqvist m. fl.*
Förläggning till Helsingborg av grafisk högskoleutbildning, m. m.

1981/82:1135 av *Eric Holmqvist m. fl.*
Miljöförbättrande åtgärder i Skåne, m. m.

1981/82:1136 av *Eric Holmqvist m. fl.*
Anslag till vägbyggen i Skåne, m. m.

1981/82:1137 av *Eric Holmqvist m. fl.*
Syssestättningsskapande åtgärder i Skåne

1981/82:1138 av *Lars Werner m. fl.*
Förstatligande av läkemedelsindustrin

1981/82:1139 av *Lars Werner m. fl.*
Läkemedelsinformation, m. m.

1981/82:1140 av *Lars Werner m. fl.*
Energipolitiken

1981/82:1141 av *Lars Werner m. fl.*
Miljökraven för kol

Nr 66

Måndagen den
25 januari 1982

*Meddelande om
interpellationer*

7 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 22 januari

1981/82:138 av *Tore Claesson* (vpk) till arbetsmarknadsministern om arbetslösheten i Södermanlands län:

Sysselsättningsutvecklingen i Södermanland har som bekant varit negativ under senare år. Flera kommuner och hela områden i länet har genom att massor av arbetstillfällen försvunnit fått problem av en omfattning som saknar motstycke under efterkrigstiden. Huvuddelen av länets industri, stål-, verkstads- och tekoindustrin, är typiska krisbranscher, och det gör problemen ännu svårare.

De arbetsmarknadspolitiska insatserna under år 1981, som främst omfattat beredskapsarbeten och arbetsmarknadsutbildning, har varit av alltför liten omfattning i förhållande till den mycket stora arbetslösheten. Som i så många

Måndagen den
25 januari 1982

*Meddelande om
interpellationer*

andra län är det främst kvinnorna och ungdomen som utgör en stor majoritet av de arbetslösa.

Södermanlands län har med rätta betecknats som det nya krislänet. Arbetslösheten är bland de allra största i landet. Det faktum att många av branscherna i länet är krisbranscher och det förhållandet att många kommuner bara har en stor industriarbetsplats slår mycket hårt. Beroendet av stålindustrin (inkl. specialstål), gjuteriindustrin, verkstadsindustrin, träindustrin med sågverk och snickerier samt tekoindustrin är helt dominerande, och den allmänna nedgången inom dessa branscher har fått en närmast förödande effekt.

Av tillgänglig statistik framgår att ökningen av antalet arbetslösa i länet fortsätter i oförminskad takt, att antalet uppsägningar och permitteringar också fortsätter att öka, att allt fler måste hänvisas till beredskapsarbeten och platser inom arbetsmarknadsutbildningen i den mån sådana finns att tillgå, att andelen kvinnor och ungdomar utan arbete ökar samt att antalet människor i Södermanland som saknar ett riktigt arbete är omkring 10 000.

Dessa 10 000 människor utan ett riktigt, meningsfullt jobb svarar ungefär mot det antal arbetstillfällen som gått förlorade genom företagsnedläggningar och neddragningar av olika slag under de senaste fem åren. Detta betyder också att antalet nya arbetstillfällen som behöver tillskapas i Södermanlands län måste vara av minst samma omfattning för att återställa tidigare förhållanden och att det behövs ytterligare tusentals arbetstillfällen för att nöjaktigt klara en förbättring på längre sikt.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga arbetsmarknadsministern:

Är regeringen beredd att nu ta initiativ till vad vi från vpk tidigare föreslagit för Södermanlands län, nämligen en utvecklingsplan för att skapa nya arbetstillfällen?

1981/82:139 av *Lars-Ove Hagberg* (vpk) till arbetsmarknadsministern om arbetslösheten i Kopparbergs län:

Arbetsmarknadsläget i Kopparbergs län var vid årsskiftet 1981-1982 följande:

Arbetslösa för omedelbar placering	6 538 + 739 från nov./81
Därav män	3 345 + 595 " "
Därav kvinnor	3 193 + 144 " "
Därav ungdom-24 år	2 394 + 145 " "
Beredskapsarbeten	1 627 + 163 " "

Arbetsmarknadsläget i Dalarna är sämre än på mycket länge. Till den dystra bilden hör att folkmängden i länet nu har börjat minska. Trots minskande befolkning ökar arbetslösheten starkt. Detta är ett klart underbetyg för den politik som har förts.

Enligt alla bedömare kommer det inte att stanna vid 6 538 arbetslösa. En veckoräkning i januari visar att arbetslösheten är uppe i 6 873. Läger vi till dessa siffror att 5 764 är föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder,

framgår att närmare 13 000 är utan ett ordinarie jobb.

Krisen gäller hela näringslivet i Dalarna. Effekterna av en felaktig stålpolitik kan nu avläsas: fler arbetslösa och ett hårt tryck på att de skall förtidspensioneras vid 58 års ålder. Byggekrisen är rent katastrofal. Följderna blir stora för snickeri- och trähusbranschen. Regeringens katastrofala bostads- och industripolitik skapar i dag en byggarbetslöshet med tusentals arbetslösa. Snickerierna kör för halv maskin, trähusfabrikerna permitterar.

På grund av detta och den strypning som sker på andra sektorer, bl. a. den offentliga sektorn, kommer ungdomen i kläm. Trots fler beredskapsarbeten ökar ungdomsarbetslösheten. Det kan bara finnas en lösning, nämligen den att man inför en ungdomsgaranti. Det måste vara ansvarslost att låta ungdomen gå utan arbete.

Andelen kvinnor och män som är arbetslösa är i det närmaste lika stor. Kvinnorna är ju redan tidigare diskriminerade på arbetsmarknaden, och den nuvarande utvecklingen gör det inte bättre. Samtidigt kan vi registrera att andelen män ökar kraftigt, vilket är ytterligare ett allvarligt tecken.

Arbetsmarknadsministern var i höstas ganska nöjd med regeringens insatser. Det kan ingen vara som ser dagens utveckling. Därför krävs insatser för att kraftigt minska arbetslösheten. Marknadskrafterna har ju under många år fått sin chans, utan att kunna skapa några nya jobb. I stället har vi kunnat se hur Dalarna förblöder.

Jag vill mot denna bakgrund fråga arbetsmarknadsministern:

1. Ämnar regeringen vidta kraftåtgärder för att kraftigt minska Kopparbergs läns arbetslöshet?
2. Ämnar regeringen vidta extraåtgärder för att skapa ungdomsjobb, bl. a. införa någon form av ungdomsgaranti?

8 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 22 januari

1981/82:224 av *Bo Lundgren* (m) till arbetsmarknadsministern om åtgärder för att förbättra sysselsättningen i Östra Göinge:

Nya Broby Industrier AB i Östra Göinge har nu försatts i konkurs. Detta är bara en av de många företagsnedläggelser och driftsinskränkningar som drabbat kommunen under de senaste åren.

Östra Göinge har därmed ett mycket ansträngt sysselsättningsläge, som kan jämföras med arbetsmarknadssituationen i kommuner också i norra Sverige.

Mot denna bakgrund vill jag fråga statsrådet:

Vilka åtgärder är arbetsmarknadsministern beredd att vidta för att förbättra sysselsättningsläget i Östra Göinge kommun?

Nr 66

Måndagen den
25 januari 1982

*Meddelande om
frågor*

Måndagen den
25 januari 1982

*Meddelande om
frågor*

1981/82:225 av *Stina Andersson* (c) till statsrådet Karin Ahrland om föräldrautbildningen:

Riksdagen har godkänt allmänna riktlinjer för en allmän föräldrautbildning kring barnets födelse som successivt skall genomföras i landstingen fr. o. m. 1980.

Har statsrådet möjlighet att för riksdagen redovisa läget beträffande hur föräldrautbildningen genomförts i landstingen, och är statsrådet av den uppfattningen att ytterligare åtgärder behöver vidtas?

den 25 januari

1981/82:226 av *Lennart Bladh* (s) till arbetsmarknadsministern om åtgärder för att förbättra sysselsättningen i Östra Göinge:

Sysselsättningsläget i Östra Göinge har länge varit ansträngt och blir efter den sista arbetsnedläggelsen nära nog katastrofalt.

Det är konkursen vid Nya Broby Industrier AB, innebärande friställelse av 160 anställda, som chockerat både anställda och kommunansvariga.

Efter uppvaktning på industridepartementet och kontakt med industriministern om denna industri hade man förväntat sig ett visst stöd från statsmakternas sida. Detta har uteblivit.

Arbetsmarknadsläget är således verkligen dystert i Östra Göinge kommun. Från arbetsförmedlingens sida noteras att medräknat de 160 friställningarna från nu aktuella Nya Broby Industrier AB, har man inom kommunen omkring 650 arbetssökande. Från arbetsförmedlingens sida har man sex (6) arbeten att erbjuda.

Med anledning av den angivna situationen vill jag ställa följande fråga:

Avser arbetsmarknadsministern att vidta några åtgärder för att medverka till en lösning av det bekymmersamma arbetsmarknadsläge som råder inom kommunen?

1981/82:227 av *Gunnar Biörck* i Värmdö (m) till utbildningsministern om tillgången på professurer i vissa främmande språk:

Tillgängliga handlingar visar att Sverige har 5 professurer och 4 universitetslektorat i slaviska språk eller ryska, 2 professurer och 4 universitetslektorat i spanska eller iberoromanska språk, 2 professurer och 1 universitetslektorat i arabiska språk, 1 professur och 1 universitetslektorat i japanska, 1 professur i kinesiska. Det finns över huvud taget ingen professur i swahili eller annat afrikanskt språk.

Med anledning härav ber jag att till utbildningsministern få ställa följande fråga:

Är utbildningsministern beredd att kommentera dessa förhållanden med hänsyn tagen till föreställningen att vår ekonomiska framtid är knuten till inhämtande av kunskaper från de nya industriländerna och erövrande av nya marknadsandelar för svensk industri på främmande marknader?

1981/82:228 av *Gunnar Biörck* i Värmdö (m) till utbildningsministern om inrättande av kliniska professorer:

Av budgetpropositionen framgår att regeringen avstår från att lägga fram förslag om kliniska professorer under förebärande av pågående förhandlingar om framtida LUA-avtal, sedan regeringen utan riksdagens hörande förlängt gällande avtal t. o. m. innevarande år.

Med anledning härav ber jag att till utbildningsministern få ställa följande frågor:

Kommer regeringen att senare i vår återkomma till riksdagen med förslag till kliniska professorer?

Skall inrättandet av kliniska professorer göras beroende av landstingens överprövning?

Har det i så fall inte varit till skada att staten avhämt sig ansvaret för sina egna undervisningssjukhus?

9 § Kammaren åtskildes kl. 13.42.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Nr 66

Måndagen den
25 januari 1982

*Meddelande om
frågor*